

ผลกระทบของวิกฤตการณ์การเงินต่อการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง
Effects of Financial Crisis on Tourism in the Greater Mekong Subregion

ประเวศน์ ศรีชัยโย และศักรินทร์ นนทพจน์^๑

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางการเงิน ต่อรายรับจากท่องเที่ยวของแต่ละประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงจำนวน ๕ ประเทศ (กัมพูชา ไทย เมียนมาร์ ลาว เวียดนาม) ทั้งนี้ วิกฤตการณ์ทางการเงิน ประกอบด้วย วิกฤตการณ์ทางการเงิน ปี ๒๐๐๓ และวิกฤตการณ์ทางการเงินในปี ๒๐๐๘ ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรทุกตัว มีความนิ่ง ณ ระดับ I(1) สมการทุกสมการ เกิด Cointegration แสดงว่าเกิดความสัมพันธ์กันเชิงดุลยภาพในระยะยาวโดยที่ (๑) พิจารณาดุลยภาพระยะยาว การเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในปี ๒๐๐๓ ส่งผลต่อรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศลาว และประเทศเวียดนามลดลง ในขณะที่เดียวกันการเกิดวิกฤตการณ์การเงินปี ๒๐๐๘ ส่งผลต่อรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศเมียนมาร์ลดลง และ (๒) พิจารณาการเกิดดุลยภาพระยะสั้น การเกิดวิกฤตการณ์การเงินปี ๒๐๐๘ ส่งผลต่อรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศเวียดนามลดลง

คำสำคัญ: วิกฤตการณ์การเงิน, การท่องเที่ยว, อนุภูมิภาคแม่น้ำโขง

ABSTRACT

This study aims to compare the effects of financial crisis on tourism revenue in each countries from five countries (Cambodia Thailand Myanmar, Laos, and Vietnam) in the Greater Mekong Subregion. The Financial Crisis consists the 2003 Financial Crisis and the 2008 Financial Crisis. The study found that all variables are stable at level I(1). In other words, every equations are cointegration. So, it is confirmed to form the long-run equilibrium relationship. (1) Considering the long-run equilibrium, the 2003 Financial Crisis has negatively affected on tourism revenue both in the Laos and Vietnam. Meanwhile, the 2003 Financial Crisis also caused the reduction tourism revenue in Myanmar. And (2) for the short-run equilibrium, the 2008 Financial Crisis has the effect on reduction tourism revenue in Vietnam.

Keywords: Financial Crisis, Tourism, Greater Mekong Subregion

บทนำ

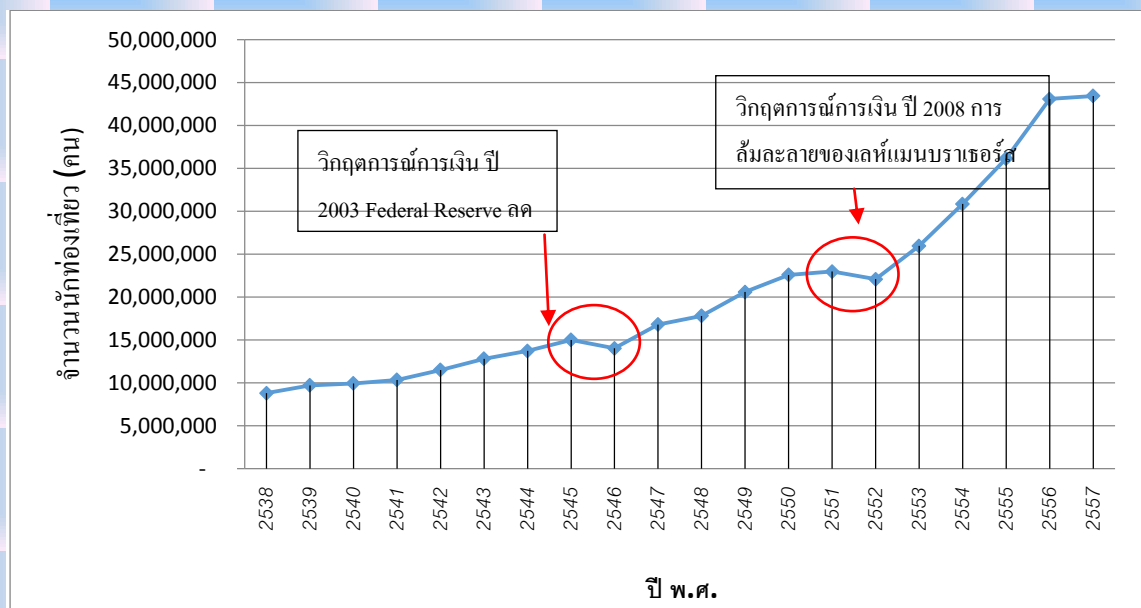
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจ ในแต่ละประเทศทั่วโลก และในภูมิภาคต่าง ๆ รวมไปถึงอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ทั้งนี้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างมาก ซึ่งรายได้หลักของแต่ละประเทศหนึ่งมาจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ถ้าหากประเทศแต่ละประเทศสามารถพัฒนาด้านการท่องเที่ยวซึ่งจะทำให้การท่องเที่ยวได้พัฒนาขึ้นเป็นอุตสาหกรรมที่เติบโต ส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ กลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง The Greater Mekong Subregion (GMS) มีความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจในอนุภาคแม่น้ำโขงตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๓๕ (Sakkarin Nonthapot, 2016) โดย

^๑ สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์บูรณาการ และ กลุ่มวิจัยเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศอินโดจีน มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย อ.เมือง จ.หนองคาย ๔๓๐๐๐

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เป็นความร่วมมือของ ๖ ประเทศคือ กัมพูชา ไทย พม่า เวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และ สาธารณรัฐประชาชนจีน (มณฑลยูนนานและกวางสี)

ด้วยความหลากหลายหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวของประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง จึงนำมาซึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในอนุภูมิภาคดังกล่าว พิจารณาจากภาพที่ ๑ พบว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ จนถึง ปีพ.ศ. ๒๕๕๗ จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่องเหตุผลที่สำคัญเนื่องจากประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง มีความหลากหลาย เรื่องของสถานที่ท่องเที่ยวและการบริการศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามทั้ง ธรรมชาติสถานที่ท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ย่อมเป็นสาเหตุที่นำมาซึ่งแรงดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

ภาพที่ ๑ จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติและแสดงการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินกับท่องเที่ยวในประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ระหว่างปีพ.ศ. ๒๕๓๘ – ๒๕๕๗ (The World Bank, 2016)

จากการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติในพื้นที่อนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ในปี ๒๕๓๘ – ๒๕๕๗ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจทางการเงินโลกหลายเหตุการณ์ โดยแสดงไว้ในตารางที่ ๑ ได้แสดงเหตุการณ์สำคัญเหตุการณ์โดยเฉพาะเหตุการณ์การล่มสลายของเลห์แมนบราเธอร์สสถาบันการเงินที่ยิ่งใหญ่ระดับโลกเป็นวิกฤตเศรษฐกิจที่รุนแรงเนื่องจากส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกเชื่อมโยงไปยังประเทศต่าง ๆ รวมไปถึงอาจส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวโลกด้วย

ตารางที่ ๑ เหตุการณ์สำคัญที่เกิดจากวิกฤตเศรษฐกิจตั้งแต่ ๒๐๐๓-๒๐๑๑

เดือน/ปี	เหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจโลก
มิถุนายน ๒๐๐๓	Federal Reserve ลดอัตราดอกเบี้ยเงินสำรองของรัฐบาลกลางที่สำคัญใน ๑% ซึ่งต่ำสุดในรอบ ๔๕ ปี
มกราคม - ตุลาคม ๒๐๐๘	US ยอดอัตราเจ้าของบ้านที่มีความสูงอยู่ตลอดเวลาร้อยละ ๖๙.๒ การหลั่งทางการเงินที่ใหญ่ที่สุดของผู้ให้กู้ของสหรัฐให้กู้จำนวนมากนำมาใช้โดยอัตโนมัติการอนุมัติสินเชื่อที่อยู่อาศัยโดยการหลอกลวงผู้กู้เพิ่มขึ้น
กุมภาพันธ์ ๒๐๐๗	ธนาคาร(HSBC)ประกาศสำรองหนี้การส่งสัญญาณปัญหาเกี่ยวกับสินเชื่อซับไพรม์

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เดือน/ปี	เหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจโลก
เมษายน ๒๐๐๗	New century financial บริษัทเงินกู้ด้านอสังหาริมทรัพย์ที่ใหญ่ที่สุดในสหรัฐอเมริกาได้ประกาศล้มละลาย
กันยายน ๒๐๐๘	การล้มละลายของเลห์แมนบราเธอร์สสถาบันการเงินที่ยิ่งใหญ่ระดับโลก
ธันวาคม ๒๐๐๘	กรีซเป็นประเทศกับจำนวนหนี้ถึง ๑๓% ของ GDP – เกือบสองเท่าของขีดจำกัดของยูโรโซน ๖๐% หนี้กรีซสูงสุดในประวัติศาสตร์
มกราคม ๒๐๑๐	กรีซขาดดุลงบประมาณอย่างรุนแรงผลต่อเนื่องจากวิกฤตหนี้ยุโรป
สิงหาคม ๒๐๑๑	S & P ปรับลดหนี้กรีซโดยสหรัฐอเมริกาและเตือนการแพร่กระจายของหนี้ยุโรป

ที่มา: Federal Reserve Bank of St. Louis(2012)

เมื่อพิจารณาตารางที่ ๑ และภาพที่ ๑ มีประเด็นที่น่าสนใจคือ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ Federal Reserve ลดอัตราดอกเบี้ยเงินสำรองของรัฐบาลกลางที่สำคัญใน ๑% ซึ่งต่ำสุดในรอบ ๔๕ ปี และในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ การล้มละลายของเลห์แมนบราเธอร์สสถาบันการเงินที่ยิ่งใหญ่ระดับโลก ด้วยสองเหตุการณ์นี้ประจวบเหมาะกับการที่จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงลดลง จะนำมาซึ่งรายได้จากการท่องเที่ยวต่างประเทศลดลงด้วย (Sakkarin Nonthapot, 2014) อย่างไรก็ตามจากประเด็นดังกล่าวยังมีข้อจำกัดการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวกับวิกฤตทางการเงินในภูมิภาคนี้ ดังนั้นควรมีการศึกษาความสำคัญเรื่องวิกฤตการณ์การเงินกับการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง เพื่อนำเสนอเป็นข้อมูลสำหรับแนวทางวางแผนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เจริญเติบโตเพื่อการพัฒนาศักยภาพด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของแต่ละประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง รวมไปถึงเพื่อเสนอแนะเป็นนโยบายในการรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางการเงินต่อการท่องเที่ยวแต่ละประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงจำนวน ๕ ประเทศ ประกอบด้วยประเทศ กัมพูชา ไทย เมียนมาร์ ลาว และเวียดนาม ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว

วิธีดำเนินการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณโดยข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ชนิดอนุกรมเวลา (Time Series Data) รวบรวมปีระหว่างปี ๒๕๓๘-๒๕๕๘ รวมเป็น ๒๑ ปี จำนวน ๔๒ ชุดข้อมูลประกอบด้วยดังนี้

๑. รายรับจากการท่องเที่ยว (Tourism Revenue) ของประเทศกัมพูชา ไทย เมียนมาร์ ลาว และเวียดนาม โดยรวบรวมจากรายงานสถิติของธนาคารโลก (The World Bank)

๒. ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ของประเทศกัมพูชา ไทย เมียนมาร์ ลาว และเวียดนามจากรายงานสถิติของธนาคารโลก (The World Bank)

๓. ดัชนีราคาผู้บริโภค (Consumer Price Index: CPI) ของประเทศกัมพูชา ไทย เมียนมาร์ ลาว และเวียดนามจากรายงานสถิติของธนาคารโลก (The World Bank)

๔. วิกฤตการณ์การเงินในปี ๒๐๐๘ Federal Reserve ลดอัตราดอกเบี้ยเงินสำรองของรัฐบาลกลางที่สำคัญใน ๑% ซึ่งต่ำสุดในรอบ ๔๕ ปี (Federal Reserve Bank of St. Louis, 2012)

๕. วิกฤตการณ์การเงิน ในปี ๒๐๐๘ การล้มละลายของเลห์แมนบราเธอร์ส สถาบันการเงินที่ยิ่งใหญ่ระดับโลก (Federal Reserve Bank of St. Louis, 2012)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ จะใช้วิธีการประมาณผลทดสอบทั้งระยะสั้น และระยะยาว โดยเริ่มจาก (๑) การทดสอบ Unit root test เพื่อทดสอบความนิ่ง (stationarity) ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา เมื่อตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ทั้งหมดมีความนิ่งในระดับเดียวกัน ณ $I(1)$ จะสามารถนำมาทดสอบกระบวนการ (๒) Cointegration test เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวเมื่อพบว่าแบบจำลองเกิด Cointegration จะนำมาซึ่งขั้นตอนการหาดุลยภาพระยะสั้นหรือเรียกว่าการทดสอบ (๓) Error Correction Mechanism (ECM) เพื่อประมาณค่าดุลยภาพระยะสั้นของแบบจำลองและแสดงการปรับตัวในดุลยภาพระยะสั้นเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวและจะใช้โปรแกรมสำเร็จ รูป Eviews รุ่น ๙.๕ ในการประมาณค่าตามกระบวนการทางเศรษฐมิติ

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมากำหนดความแบบจำลองแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังสมการที่ ๑

$$TR = f(Y_t, CPI_t, D_{2003}, D_{2008}) \quad \dots (๑)$$

จากสมการที่ 1 นำมาสร้างแบบจำลองเศรษฐมิติในรูปแบบ Natural Logarithm โดยพิจารณาที่ประเทศดังนี้

$$\ln TR_{cam_t} = \beta_{01} + \beta_{11} \ln Y_{cam_t} + \beta_{21} \ln CPI_{cam_t} + \beta_{31} D_{2003} + \beta_{41} D_{2008} + \varepsilon_1 \dots (๒)$$

$$\ln TR_{thai_t} = \beta_{02} + \beta_{12} \ln Y_{thai_t} + \beta_{22} \ln CPI_{thai_t} + \beta_{32} D_{2003} + \beta_{42} D_{2008} + \varepsilon_2 \dots (๓)$$

$$\ln TR_{myan_t} = \beta_{03} + \beta_{13} \ln Y_{myan_t} + \beta_{23} \ln CPI_{myan_t} + \beta_{33} D_{2003} + \beta_{43} D_{2008} + \varepsilon_3 \dots (๔)$$

$$\ln TR_{lao_t} = \beta_{04} + \beta_{14} \ln Y_{lao_t} + \beta_{24} \ln CPI_{lao_t} + \beta_{34} D_{2003} + \beta_{44} D_{2008} + \varepsilon_4 \dots (๕)$$

$$\ln TR_{viet_t} = \beta_{05} + \beta_{15} \ln Y_{viet_t} + \beta_{25} \ln CPI_{viet_t} + \beta_{35} D_{2003} + \beta_{45} D_{2008} + \varepsilon_5 \dots (๖)$$

สัญลักษณ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ

TR_{cam_t} คือ รายรับจากการท่องเที่ยวของประเทศ กัมพูชา (USD) ณ เวลาที่ t

TR_{thai_t} คือ รายรับจากการท่องเที่ยวของประเทศไทย (USD) ณ เวลาที่ t

TR_{myan_t} คือ รายรับจากการท่องเที่ยวของประเทศเมียนมาร์(USD) ณ เวลาที่ t

TR_{lao_t} คือ รายรับจากการท่องเที่ยวของประเทศลาว (USD) ณ เวลาที่ t

TR_{viet_t} คือ รายรับจากการท่องเที่ยวของประเทศเวียดนาม (USD) ณ เวลาที่ t

Y_{cam_t} คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศกัมพูชา ณ เวลาที่ t

Y_{thai_t} คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศไทย ณ เวลาที่ t

Y_{myan_t} คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศเมียนมาร์ ณ เวลาที่ t

Y_{lao_t} คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศลาว ณ เวลาที่ t

Y_{viet_t} คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศเวียดนาม ณ เวลาที่ t

CPI_{cam_t} คือ ดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศกัมพูชา ณ เวลาที่ t

CPI_{thai_t} คือ ดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทย ณ เวลาที่ t

CPI_{myan_t} คือ ดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศเมียนมาร์ ณ เวลาที่ t

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

CPI_{Iao_t} คือ ดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศลาว ณ เวลาที่ t

CPI_{viet_t} คือ ดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศเวียดนาม ณ เวลาที่ t

D_{2003} คือ วิกฤตการณ์การเงิน Federal Reserve ลด ปี ๒๐๐๓

= วิกฤตการณ์การเงินในปี ๒๐๐๒ - ๒๐๐๓

= ๐ ในปีอื่น ๆ

D_{2008} คือ วิกฤตการณ์การเงิน Bankruptcy ปี ๒๐๐๘

= วิกฤตการณ์การเงินในปี ๒๐๐๘ - ๒๐๐๙

= ๐ ในปีอื่น ๆ

$\beta_{01}, \beta_{02}, \beta_{03}, \beta_{04}, \beta_{05}$ คือ ค่าคงที่

$\beta_{11}, \beta_{12}, \beta_{13}, \beta_{15}, \beta_{21}, \beta_{22}, \beta_{23}, \beta_{24}, \beta_{25}, \beta_{31}, \beta_{32}, \beta_{33}, \beta_{34}, \beta_{35}, \beta_{41}, \beta_{42},$

$\beta_{43}, \beta_{44}, \beta_{45}$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ

ε_t คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

t คือ ครึ่งปีแรกของปี ๒๕๓๘ ถึง ครึ่งปีหลังของปี ๒๕๕๘

จากสมการที่ ๓.๑ - ๓.๕ กำหนดให้สมมติฐานของการศึกษา

คือ $\beta_{11}, \beta_{12}, \beta_{13}, \beta_{14}, \beta_{15} > 0$

$\beta_{21}, \beta_{22}, \beta_{23}, \beta_{24}, \beta_{25} > 0$

$\beta_{31}, \beta_{32}, \beta_{33}, \beta_{34}, \beta_{35} < 0$

$\beta_{41}, \beta_{42}, \beta_{43}, \beta_{44}, \beta_{45} < 0$

ผลการศึกษา

การศึกษาวิกฤตการณ์การเงินกับการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางการเงินต่อการท่องเที่ยวแต่ละประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง โดยใช้กระบวนการทางเศรษฐมิติ ได้แก่ Cointegration และ Error Correction Mechanism ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ผลการทดสอบ Unit root

พบว่าข้อมูลตัวแปรทั้ง ๑๕ ตัวแปรยอมรับสมมติฐานหลักแสดงว่าตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด มีลักษณะที่ไม่นิ่ง (Non-Stationary) แต่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก ที่ผลต่างระดับที่ ๑ (1st Differences) ค่า Prob น้อยกว่า ๐.๐๑ แสดงว่าจำนวนทั้ง ๑๕ ตัวแปร มีลักษณะนิ่ง (Stationary) ที่ 1st Differences ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๑ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ตัวแปรทั้งหมด ๑๕ ตัว มีความนิ่งระดับ (1) และสามารถนำไปสู่การวิเคราะห์การหา Cointegration

ผลการทดสอบ Cointegration

การทดสอบความสัมพันธ์ระยะยาวของข้อมูลอนุกรมเวลาตามกระบวนการ Cointegration จากค่า Residual ที่ทดสอบมีคุณสมบัติ Stationary ซึ่งเกิด Cointegration สมการดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันเชิงดุลยภาพในระยะยาว โดยระดับความเชื่อมั่นส่วนใหญ่อยู่ที่ ๙๙% ยกเว้นผลการประมาณค่าสมการที่ ๑ รายรับจากการท่องเที่ยวประเทศกัมพูชา (TRcam) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันเชิงดุลยภาพในระยะยาว โดยระดับความเชื่อมั่นอยู่ที่ ๙๐% โดยผลการศึกษาแสดงไว้ในตารางที่ ๒

ผลสรุปการทดสอบความสัมพันธ์ระยะยาว

๑. ประเทศกัมพูชา

จากการทดสอบพบว่า ดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศกัมพูชา มีความสัมพันธ์ต่อรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศกัมพูชาในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ล้านนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตารางที่ ๒ ตารางสรุปการเกิดดุลยภาพระยะยาว และดุลยภาพระยะสั้น

ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว Coefficient (t-Statistic)					Error Correction Mechanism (ECM)
TR	lnY	lnCPI	D2003	D2008	
lnTRcam	๐.๕๐๑๘ (๐.๘๘๐๙)	๒.๓๗๔๓ (๒.๓๘๒๔)**	๐.๐๕๕๐ (๑.๒๖๗๕)	-๐.๐๕๕๐ (-๐.๔๖๖๙)	-๐.๒๑๔๗ (-๑.๓๖๕๘)
lnTRthai	๐.๗๙๘๔ (๕.๑๑๗๒)***	๑.๐๒๐๙ (๒.๒๔๙๐)**	-๐.๐๐๕๕ (-๐.๑๐๑๒)	-๐.๐๒๙๑ (-๐.๕๕๔๖)	-๐.๓๙๗๙ (-๑.7828)*
lnTRlao	๐.๕๙๓๑ (๕.๖๗๑๐)***	๐.๒๘๗๖ (๓.๓๖๓๗)**	-๐.๑๔๙๕ (-๑.๗๓๗๕)*	๐.๐๒๕๙ (๐.๓๒๔๓)	-๐.๖๕๒๒ (-๓.๓๐๑๗)***
lnTRmyan	-๐.๖๕๒๘ (-๗.๘๖๘๙)***	๐.๑๗๑๒ (๒.๐๐๓๙)*	๐.๐๓๒๙ (๐.๒๕๒๙)	-๐.๔๒๘๙ (-๐.๔๐๙๓)***	-๐.๖๙๙๒ (-๔.๓๕๖๗)***
lnTRviet	-๑.๕๕๙๖ (-๓.๙๖๗๑)***	๒.๙๓๕๗ (๔.๕๓๘๔)***	-๐.๑๖๖๖ (-๒.๑๓๗๐)**	-๐.๐๗๑๖ (-๐.๙๓๐๒)	-๐.๓๗๗๘ (-๒.๕๗๘๗)*

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๑

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

๒. ประเทศไทย

จากการทดสอบพบว่า ผลิตรถยนต์มวลรวมภายในประเทศไทย มีความสัมพันธ์ต่อรายรับการท่องเที่ยวประเทศไทยในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑ และดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทย มีความสัมพันธ์ต่อรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศไทยในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

๓. ประเทศเมียนมาร์

จากการทดสอบพบว่า ผลิตรถยนต์มวลรวมภายในประเทศเมียนมาร์ มีความสัมพันธ์ต่อรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศเมียนมาร์ ทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑ และดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทย มีความสัมพันธ์ต่อรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศเมียนมาร์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๑

๔. ประเทศลาว

จากการทดสอบพบว่า ผลิตรถยนต์มวลรวมภายในประเทศลาว มีความสัมพันธ์ต่อรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศลาวในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑ และดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทย มีความสัมพันธ์ต่อรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศลาวในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๑

๕. ประเทศเวียดนาม

จากการทดสอบพบว่า ผลิตรถยนต์มวลรวมภายในประเทศเวียดนาม มีความสัมพันธ์ต่อรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศเวียดนามในทิศทางตรงกันข้าม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑ และดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทย มีความสัมพันธ์ต่อรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศเวียดนามในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ในขณะเดียวกันการเกิดวิกฤตการณ์การเงินในปี ๒๐๐๓ Federal Reserve มีความสัมพันธ์ต่อรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศลาว ประเทศเวียดนาม ในทิศทางตรงกันข้าม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๑ และ ๐.๕ ตามลำดับ และการเกิดวิกฤตการณ์การเงิน ในปี ๒๐๐๘ การล้มละลายของเลห์แมนบราเธอร์ส สถาบันการเงินที่ยิ่งใหญ่ระดับโลก มีความสัมพันธ์ต่อรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศเมียนมาร์ในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

ผลสรุปความสามารถในการปรับตัวระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ระยะยาว Error Correction Mechanism (ECM)

๑. ประเทศกัมพูชา

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศกัมพูชา และดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศกัมพูชา กับรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศกัมพูชา ไม่มีการปรับตัวระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๒. ประเทศไทย

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศไทย กับรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศไทย มีการปรับตัวระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑ ดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทย กับรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๑

๓. ประเทศเมียนมาร์

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเมียนมาร์ และดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทย กับรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศเมียนมาร์ ไม่มีการปรับตัวระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๔. ประเทศลาว

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศลาว และดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทย กับรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศลาว ไม่มีการปรับตัวระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๕. ประเทศเวียดนาม

ดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทย กับรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศเวียดนาม มีการปรับตัวระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

นอกจากนี้การเกิดวิกฤตการณ์การเงิน ในปี ๒๐๐๘ การล้มละลายของเลห์แมนบราเธอร์ส สถาบันการเงินที่ยิ่งใหญ่ระดับโลก กับรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศเวียดนาม มีการปรับตัวระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

อภิปรายผลการศึกษา

๑. เมื่อพิจารณา ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ส่งผลต่อรายรับจากการท่องเที่ยวสะท้อนให้เห็นว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ซึ่งเป็นตัวแปรของรายได้ส่งผลต่อรายรับจากการท่องเที่ยวภาพรวม แสดงให้เห็นว่าเป็นไปในทางเดียวกันกับการศึกษา ของ Nanthakumar Loganathan, et al. (2007) และสอดคล้องกับ Sakkarin Nonthapot (2016) พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) เป็นตัวแปรอิสระ มีความเชื่อมโยงกับรายได้การท่องเที่ยว จะแสดงให้เห็นว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) มีผลต่อรายรับจากการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงจริง

๒. เมื่อพิจารณาดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) ส่งผลต่อรายรับจากการท่องเที่ยวสะท้อนให้เห็นว่าดัชนีราคาผู้บริโภคซึ่งเป็นตัวแปรทางการเงิน ที่มีผลต่อรายรับจากการท่องเที่ยวภาพรวมจะเห็นได้ว่ามีผลต่อรายรับจากการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงคือการวัดการเปลี่ยนแปลงทางด้านราคาของสินค้าและบริการในการบริโภคชี้ให้เห็นถึงค่าครองชีพในประเทศว่าสูงหรือต่ำ และชี้วัดอัตราเงินเฟ้อผู้บริโภคเพิ่มขึ้นหรือลดลงด้วย เมื่อค่าดัชนีราคาผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป จะส่งผลต่อรายรับจากการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงจริง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษา Nanthakumar Loganathan, et al. (2007) พบว่า ดัชนีราคาผู้บริโภค เป็นปัจจัยที่

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำคัญในการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวในส่วนใหญ่ซึ่งสอดคล้องกับJunrong Liu, et al. (2012) พบว่า ดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) มีความสำคัญในการส่งผลต่อการท่องเที่ยว

๓. เมื่อพิจารณาการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน ปี๒๐๐๓ Federal Reserve ส่งผลต่อรายรับจากการท่องเที่ยวในประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงจะเห็นได้ว่าการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน ปี๒๐๐๓ Federal Reserve ส่งผลต่อรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศลาว และเวียดนาม ในดุลยภาพระยะยาว สะท้อนให้เห็นว่าเนื่องจากนักท่องเที่ยวหลักนั้นให้ความสำคัญกับการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในปีนี้ จึงส่งผลต่อรายรับจากการท่องเที่ยวในประเทศต่าง ๆ ลดลงเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือรายรับจากการท่องเที่ยวจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม กับการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน

๔. เมื่อพิจารณาการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน ปี ๒๐๐๘การล่มสลายของเลห์แมนบราเธอร์ส สถาบันการเงินที่ยิ่งใหญ่ระดับโลกส่งผลต่อรายรับจากการท่องเที่ยวในประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงจะเห็นว่าเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน ปี๒๐๐๘ส่งผลต่อรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศเมียนมาร์ลดลงในดุลยภาพระยะยาว และส่งผลต่อรายรับจากการท่องเที่ยวประเทศเวียดนามลดลง ในดุลยภาพระยะสั้นสะท้อนให้เห็นว่ารายรับจากการท่องเที่ยวที่ลดลง เนื่องจากนักท่องเที่ยวได้เห็นความสำคัญในเหตุการณ์ และได้รับผลจากการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน ในปี ๒๐๐๘ เกิดในการปรับตัวระยะสั้นและระยะยาวซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือเกิดความสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวในทิศทางตรงกันข้าม โดยแสดงให้เห็นว่าเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินได้ส่งผลทำให้รายรับจากการท่องเที่ยวลดลง

ข้อเสนอแนะ

๑.แต่ละประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงควรมีนโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินโดยมีมาตรการป้องกันในการรับมือกับวิกฤตการณ์ทางการเงินที่จะเกิดขึ้นภายในประเทศ โดยควรใช้มาตรการเดียวกันกับประเทศที่ไม่เกิดผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางการเงิน เพื่อที่จะกระตุ้นการท่องเที่ยวในแต่ละประเทศให้สูงขึ้น

๒. ควรมีการสร้างแฟกเตอร์ร่วมกันกับประเทศที่ใกล้เคียงกระตุ้นการท่องเที่ยวในประเทศ มีการส่งเสริมในด้านวัฒนธรรมที่โดดเด่น มีกลยุทธ์เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยว

๓. ในส่วนภาคการท่องเที่ยวของทุก ๆ ประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ควรมียุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว มีการวางแผนนโยบาย การส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ชัดเจนโดยมีการกำหนดนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายและรูปแบบการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกัน รวมไปถึงควรมีการจัดประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นในแต่ละประเทศ และการพัฒนาเชิงพื้นที่ในการท่องเที่ยวตามแนวลุ่มน้ำโขง

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณกลุ่มวิจัยเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศอินโดจีน มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย ที่สนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัย

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

กมลชนก คงเรือง และ คมกริช วงศ์แข.วิกฤตเศรษฐกิจโลกกับการท่องเที่ยวในอาเซียน.วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา, ๒๕๕๗.

๒. ภาษาอังกฤษ

Junrong, L. & Qin, Y. Empirical Study on the Impact of Domestic Economic Cycle on Sichuan's Tourism. *Journal of Service Science and Management*, 2012.

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- MacKinnon, J. G. Numerical Distribution Functions for Unit Root and Cointegration Tests, *Journal of Applied Econometrics*, 1996.
- Mioara B. (2010). The Effects of Financial Crisis on Tourism Market. Retrieved July 29, 2016, from http://www.mbf-eu.info/Files/415f6d76-d58e-449a-b451-bc854e406c6e/paper_borza.
- Maher, O. A., Ali, F. D., Mahmoud, I. A., & Anas, A. A. The Effects of the Global Financial Crisis on the Tourism Sector Analytical study: Jordan. *Journal of Economics and Sustainable Development*, 2013.
- Nanthakumar, L., Ibrahim, Y. & Harun, M. Tourism Development Policy, Strategic Alliances and Impact of Consumer Price Index on Tourist Arrivals: The Case of Malaysia. *Tourismos: An International Multidisciplinary Journal of Tourism*, 2007.
- Nonthapot, S. Tourism and Economic Growth of Thailand Testing: New Evidence from ARDL and Rolling Window Approaches. *International Journal of Applied Business and Economic Research*, 2013.
- Nonthapot, S. The Relationship Between Tourism and Economic Development in the Greater Mekong Sub-Region: Panel Cointegration and Granger Causality. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*, 2014.
- Nonthapot, S. Mediation Between Tourism Contribution and Economic Growth in the Greater Mekong Subregion. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 2016.
- Pace Law Library. (2012). *Financial Crisis and Recovery: Financial Crisis Timeline*. Retrieved July 19, 2016, from <http://libraryguides.law.pace.edu/financialcrisis>.
- Victor, K. Y. Chana. The Impact of the Global Financial Crisis on the Entertainment Tourism Industry: A Financial Engineering Case Study of Macao from 2007 to 2010. *Systems Engineering Procedia*, 2011.
- Xianming, M., Mahinda, S., Brian, D., & Stuart, M. The Impact of the 2008 World Financial Crisis on Tourism and the Singapore Economy and Policy Responses: A CGE Analysis. *International Journal of Trade, Economics and Finance*, 2010.